

Загальна інформація про проект USAID АгроІнвест

USAID АгроІнвест - це проект технічної допомоги, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Метою проекту є сприяння відновленню економічного піднесення в сільськогосподарському секторі України на основі розвитку конкурентоспроможного агробізнесу різних організаційно-правових форм та масштабів. Проект ставить за мету сприяти зміцненню експортного потенціалу України як учасниці глобальної ініціативи з забезпечення продовольчої безпеки. Проект також покликаний допомогти українським селянам краще розуміти та захищати свої права на землю і продумано розпоряджатися своєю власністю для зміцнення добробуту своїх сімей та України в цілому.

Проект USAID АгроІнвест працює в трьох напрямках:

1. Підтримка стабільного законодавчого середовища, що сприятиме розвитку ринкової економіки

Проект USAID АгроІнвест бере участь у розробці стратегії ринкових реформ, що відповідає вимогам СОР, і працює над реалізацією цієї стратегії спільно з урядом України і громадськими організаціями. Проект підтримує розвиток галузевих асоціацій, які сприятимуть реалізації ключових реформ, з тим щоб вони могли ефективно впливати на політику, а також здійснює програми підвищення правової обізнаності, щоб допомогти громадянам краще розуміти і захищати свої права на землю.

2. Стимулювання доступу аграріїв до фінансування

Проект USAID АгроІнвест допомагає малим і середнім виробникам (МСВ) отримати доступ до фінансових послуг. Він працює з фінансовими установами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів, техніки та обладнання, переробниками, трейдерами та іншими учасниками ланцюжка доданої вартості, підтримуючи розширення лінійки доступніших фінансових продуктів, що враховують потреби сільгосптоваровиробників.

3. Сприяння розвитку ринкової інфраструктури для МСВ

Проект USAID АгроІнвест сприяє зміцненню організацій виробників і кооперативів, а також створює й розвиває ефективні маркетингові канали для МСВ. Проект надає допомогу підприємствам і некомерційним організаціям з метою розвитку оптових та/або регіональних ринків, а також розбудови ринку послуг й інфраструктури, включаючи створення потужностей для зберігання продукції в охолодженому стані, сортування й пакування.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект АгроІнвест

Вісник Проекту USAID АгроІнвест

Червень 2015 року

Новини Проекту	2
VII Міжнародний конгрес з прибуткового свинарства, Київ	2
Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»	2
Навчання формальних та неформальних лідерів та лідерок сільських громад щодо гендерної інтеграції в процеси мобілізації сільських громад, Харківська, Черкаська, Волинська та Хмельницька області	2
Тренінгова програма «Організація сімейних кролеферм» для малих сільгоспвиробників – членів партнерських кредитних спілок», Чернігівська та Черкаська області	3
Український форум з аграрної та продовольчої стратегії, Київ	4
Круглий стіл «Продовольча безпека та безпека продовольства – органічний вектор», Київ	5
Школа молодого агрополітика, Київ	6
Круглий стіл «Перспективи розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі України», Київ	7
Практичні агротехнологічні тренінги з вирощування овочевих культур, Херсонська область	7
Семінар «Земельні аукціони», Київ	8
Семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшника, фінансова підтримка, технічна допомога», Харківська область	8
Тренінги для кредитних спілок – учасниць Робочої групи з кредитування Всеукраїнської асоціації кредитних спілок, Київ	9
Круглі столи «Ефективність проектування та застосування регіональних програм підтримки фінансування малих та середніх сільськогосподарських виробників за рахунок обласних бюджетів», Рівне, Луцьк, Львів	10
Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»	11
Круглі столи з обговорення перспектив розвитку АПК в Донецькій та Запорізькій області, Маріуполь, Запоріжжя	11
Фестиваль збору врожаю полуниці, Тернопільська область	11
Підсумкове заняття з впровадження та підтримки ефективності систем безпечності продукції, Київ	13
Навчальна поїздка до Брюсселю, Бельгія	13
Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»	14
Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, Київ	14
Конференція щодо інформаційного забезпечення сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, Київ	15
Наступні події	16
АгроІнвест у ЗМІ	20
Інформаційні матеріали Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань	21

VII Міжнародний конгрес з прибуткового свинарства, Київ

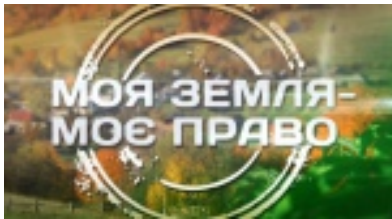

2 червня 2015 року представники проекту USAID AgroInvest узяли участь у VII Міжнародному конгресі з прибуткового свинарства, зокрема, в обговоренні на тему «Законодавчі ініціа-

тиви у сфері свинарства», до якого долучилися провідні українські та міжнародні експерти – представники міжнародних організацій та українських державних установ, правники, українські та іноземні профільні спеціалісти даної галузі.

Ремко Шрайвер, міжнародний експерт з питань свинарства, залучений проектом AgroInvest, зробив на конгресі доповідь на тему «Вирощування свиней без антибіотиків».

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

2 червня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» в ефір вийшла чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск був підготовлений у рамках однієї інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest.

Тема випуску: [“Чому малим і середнім виробникам варто впровадити міжнародну систему управління якістю і безпечністю харчових продуктів НАССР”](#).

Для довідки:

Радіопрограма "КОЛОС" готується в рамках інформаційної кампанії "МОЯ ЗЕМЛЯ-МОЄ ПРАВО" та виходить в ефір Українського радіо УР-1 щотижня.

Кожен випуск радіопрограми - це найактуальніша інформація для тих, хто хоче знати свої земельні права, популярне роз'яснення норм чинного законодавства, корисні поради власникам земельних ділянок, коментарі фахівців із земельного права, консультації юристів, інтерв'ю урядовців та представників органів місцевого самоврядування.

Навчання формальних та неформальних лідерів та лідерок сільських громад щодо гендерної інтеграції в процеси мобілізації сільських громад, Харківська, Черкаська, Волинська та Хмельницька області

У червні 2015 року продовжувалася серія тренінгів у рамках програми «Навчання формальних та неформальних лідерів та лідерок сільських громад щодо гендерної інтеграції в процеси мобілізації сільських громад», що впроваджується Українським жіночим фондом за підтримки Проекту USAID AgroInvest.

2-3 червня – тренінг відбувся у м. Харкові, 9-10

червня – у м. Драбові Черкаської області, 16-17 червня – у м. Луцьку, 23-24 червня – у м. Хмельницькому.

Програма розроблена для підтримки сільських громад у процесі децентралізації. Мета проекту – сприяння децентралізації шляхом підвищення спроможності місцевих лідерів та лідерок до прийняття та відстоювання рішень громади на різних рівнях.

У тренінгах взяли участь працівники ряду органів місцевого самоврядування, неформальні лідери та лідерки сільських громад.

Під час навчання учасники мали можливість покращити свою кваліфікацію та здатність вирішувати проблеми громади через ефективну децент-

ралізацію із врахуванням гендерних аспектів, розвивати та підтримувати партнерство, здійснювати моніторинг, запроваджувати гендерне бюджетування, шукати фінансування для своїх проектів та узгоджувати свою діяльність з іншими ініціативами, які здійснюються у секторі.

У ході тренінгів, окрім теоретичних знань і мотиваційних вправ, велику увагу було приділено обговоренню планів та проектів мобілізації громад для вирішення конкретних проблемних завдань.

Один з учасників наголосив, що «тренінг допоміг очам відкритися, що думки наші спрямовані в одному напрямі. Тепер наше завдання – вплести ці прості істини, які мають дуже глибокий смисл, у нашу роботу. А ще мене підтримує те, що є одну-мці і їх багато!»

Тренінгова програма «Організація сімейних кролеферм» для малих сільгоспвиробників – членів партнерських кредитних спілок», Чернігівська та Черкаська області

У червні 2015 року Проект USAID АгроІнвест продовжив програму тренінгів на тему «Організація сімейних кролеферм». Ця програма впроваджується у співпраці з компанією «Кролівник» та низкою партнерських кредитних спілок.

У тренінгах взяли участь малі сільгоспвиробники – члени кредитних спілок. Мета тренінгів – ознайомити учасників із практикою сучасного кролівництва

в умовах малих господарств та надати рекомендації щодо організації сімейної кролеферми. У ході тренінгу учасники отримують детальну інформацію про всі аспекти організації роботи сімейної кролеферми. Зокрема, обговорюється таке коло питань:

- Як вибрати місце для ферми і які умови найсприятливіші для організації кролеферми?
- Чому саме кролівниц-

тво є однією з перспективних напрямів в умовах сімейних ферм?

- Яка оптимальна кількість кліток і скільки необхідно місця для організації власної ферми?
- Яку породу вибрати і на що необхідно звертати увагу при придбанні здорового поголів'я?
- Як поетапно і раціонально започаткувати власну ферму

і розподілити витрати на кілька місяців?

- Який корм обрати і на які складові раціону необхідно звернути особливу увагу (які небезпечні, а які корисні)?

- Як розрахувати оптимальну кількість корму на тривалий період, щоб заощадити на його доставці?

- Який цикл найбільше підходить для сімейної кролеферми?
- Чи варто прищеплювати? Яким хворобам можна запобігти, а які треба лікувати?

- Як оптимально планувати закупівлі вакцини на тривалий час?
- Як забивати кролика в домашніх умовах? (Відео-презентація)
- Як спрогнозувати обсяг виробленого м'яса на кілька місяців наперед?
- Навіщо потрібна дезінфекція та як її виконувати?
- Якими є особливості й тенденції в європейському кролівництві?
- Що таке органічний кролик, як його вирощувати і чому його м'ясо коштує дорожче?

- Навіщо потрібна кооперація (об'єднання) і що вона здатна дати кролівникам?
- Які існують джерела фінансування для розвитку бізнесу в кролівництві і на яких умовах?

У червні тренінги відбулися: 2 червня – у м. Корюківці Чернігівської області, 5 червня – в м. Чернігові, 16 червня – в м. Христинівці Черкаської області у 18 червня – в м. Черкаси.

Ця серія навчальних заходів сприятиме збільшенню агрокредитування кредитними спілками – партнерами Проекту USAID АгроІнвест.

Український форум з аграрної та продовольчої стратегії у рамках “АГРО-1015”, Київ

Проект USAID АгроІнвест надав допомогу в організації та проведенні і взяв участь в Українському форумі з аграрної та продовольчої стратегії, що відбувся 3-4 червня 2015 року.

Проведення заходу було ініційовано Міністерством аграрної політики та продовольства України.

У рамках форуму

було проведено низку обговорень та зроблено ряд доповідей, покликаних надати учасникам повну інформацію з таких питань:

- заходи, що їх здійснює Мінагрополітики України для приведення законодавства України в агропромислому секторі та харчовій промисловості у відповідність до вимог Угоди про асоціацію між ЄС та Україною;
- розробка Стратегії-2020 в аграрному сек-

торі та харчовій промисловості України;

- інвестиційний клімат в Україні та ключові зміни, що мають бути здійснені для поліпшення умов залучення іноземних інвестицій;
- фінансові ресурси, доступні українським агропромисловим і продовольчим компаніям;
- останні на часі реформи в аграрному секторі України.

Європейський союз та світова спільнота підтримують Україну в розробці

та реалізації Стратегії розвитку сільського господарства в Україні на 2015-2020 роки. Про це повідомив керівник групи з сільського господарства, санітарії та фітосанітарії Європейської комісії Ніколя Верле під час панельної дискусії на форумі.

На його переконання, реалізація Стратегії дозволить покращити бізнес-клімат, подолати корупцію, збільшити експорт та підвищити стандарти життя у сільській місцевості. «У минулому ми бачили багато документів, які в результаті нічого не змінили. Ми

віримо, що ця Стратегія не повторить їхню долю, адже бачимо серйозне налаштування української влади виконати її, це наша колективна робота. Разом ми повинні прискорити реформування галузі, іншого шляху немає», — сказав Ніколя Верле.

Зі свого боку, керівник Проекту USAID AgroInvest Ерік Блайх підкреслив важливість залучення до розробки Стратегії іноземних фахівців та представників громадськості: «Ми схвалюємо бажання Уряду виконати Стратегію спільно з суспільством. Адже дуже

важливо, щоб участь у реформуванні аграрної галузі брав не лише державний, а й приватний сектор».

При цьому обидва експерти наголошують на необхідності створення дієвого механізму моніторингу виконання документу. Це необхідно для подальшої співпраці з міжнародними партнерами. «Ми будемо дуже ретельно дивитись, як ця Стратегія виконується, чи досягнуті задекларовані зміни», — сказав Ерік Блайх.

Круглий стіл «Продовольча безпека та безпека продовольства – органічний вектор», Київ

4 червня 2015 року Проект USAID AgroInvest взяв участь в організації та проведенні круглого столу на тему «Продовольча безпека та безпека продовольства – органічний вектор». Організатором круглого столу виступили Міністерство аграрної політики та продовольства України та Федерація органічного руху України. Круглий стіл проходив у рамках XXVI Міжнародної агропромислової виставки «АГРО-2015» у рамках Проекту «Розвиток органічного ринку в Україні», що впроваджується Дос-

лідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) за фінансової підтримки Швейцарської Конфедерації.

Під час заходу учасники обмінялися передовим досвідом розвитку органічного виробництва, переробки та реалізації продукції. Вони також отримали практичні рекомендації від провідних експертів щодо впровадження органічних технологій. Під час круглого столу розглядалися такі питання:

- Перспективи органічного ринку в Україні та

світі;

- Законодавство щодо регулювання органічного сектору в Україні;
- Прибуткове господарювання на основі органічних методів землеробства;
- Актуальні питання сертифікаційної діяльності в органічному секторі.

Школа молодого агрополітика, Київ

5-6 червня 2015 року за підтримки Проекту USAID АгроІнвест відбувся дводенний тренінг з аграрної політики для студентів та фахівців - початківців. Захід було організовано Асоціацією випускників Програми стажування у Верховній Раді України та центральних органах виконавчої влади – ГО «Ліга інтернів» за ініціативи Інтернів Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин у партнерстві з Проектом USAID АгроІнвест та Благодійним фондом Богдана Гаврилишина. Мета Школи – надати можливість активній молоді підвищити рівень своїх знань у сфері сільського господарства й агробізнесу та сприяти формуванню нових лідерів у надзвичайно важливій аграрній галузі економіки України.

Лекторами Школи виступили відомі українські та зарубіжні політики, бізнесмени, громадські діячі й науковці, а її учасниками – 30 студентів, аспірантів, фахівців з аграрної сфери з усієї України віком від 21 до 30 років. Учасники були відібрані на конкурсних засадах. З вітальним словом до учасників заходу звернувся керівник Проекту USAID АгроІнвест Еріх Блайх та голова Правління ГО «Ліга інтернів» Тарас Притула. Робота Школи розпочалася з лекції «Сучасні аспекти земельної реформи в Україні» Олександра Муляра, випускника Програми стажування 1995-1996 рр., координатора напрямку аграрної політики Проекту USAID АгроІнвест. Лекційну естафету у перших лекторів перебрали президент асоціації

«Український клуб аграрного бізнесу» Алекс Ліссітса, народний депутат України Леонід Козаченко, заступник міністрів аграрної політики та продовольства України Володимир Лапа та голова Аграрного союзу України Геннадій Новіков. Крім лекцій, учасники мали нагоду взяти участь у сніданку з Міністром аграрної політики та продовольства України Олексієм Павленко, а також попрацювати в таких групах:

1. Земельна реформа;
2. Доступ до фінансування для сільськогосподарських виробників;
3. Дерегуляція в агропромисловому комплексі;
4. Державна підтримка та оподаткування у сфері сільського господарства;
5. Розвиток сільських територій;
6. Управління ресурсами в сільському господарстві.

Круглий стіл «Перспективи розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі України», Київ

5 червня 2015 року в рамках Міжнародної виставки АГРО-2015 відбулася дискусія у форматі круглого столу на тему:

«Перспективи розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі України».

Ініціаторами проведення заходу виступили Міністерство аграрної політики та продовольства України, Проект USAID AgroInvest і Аналітична платформа

для галузевих асоціацій в АПК України.

Участь у заході взяли представники Міністерства, Проекту USAID AgroInvest, Аналітичної платформи та галузевих асоціацій АПК України.

Учасники обговорили першу робочу версію проекту закону «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України», яка була підготовлена експертами Аналітичної платформи.

Під час дискусії була представлена історія розробки та основні положення проекту закону. Учасниками дискусії була висловлена позиція в цілому підтримати зазначений проект. Також були висловлені коментарі, зауваження та пропозиції, які враховуватимуться при подальшій підготовці фінальної версії проекту закону для подання його на реєстрацію.

Практичні агротехнологічні тренінги з вирощування овочевих культур, Херсонська область

5 і 23 червня 2015 року Проект USAID AgroInvest у партнерстві з кредитною спілкою «Народна довіра» провели серію практичних агротехнологічних тренінгів з вирощування овочевих культур, а саме, томатів, огірків та перцю. Тренінги відбувалися на полях групи невеликих господарств Цюрупинського, Скадовського та Голоп-

ристанського районів Херсонської області. У навчальних заходах взяли участь фермери – члени партнерської кредитної спілки «Народна довіра». Метою навчання є підвищення ефективності виробництва овочевої продукції. Повний цикл тренінгів передбачає 8 навчальних заходів, які відповідають

послідовним фазам вирощування овочевої продукції. Вичерпні консультації з питань агротехно-

логій надаються всім учасникам навчань професійним досвідченим консультантом з багато-

річним успішним досвідом.

Семінар «Земельні аукціони», Київ

9 червня 2015 року Асоціація «Земельна спілка України» та Проект USAID АгроІнвест провели семінар на тему «Земельні аукціони». Це черговий навчальний захід з вивчення німецького досвіду, який відбувся у рамках співпраці з Товариством з управління та реалізації земель

(BVVG) у Східній Німеччині. Експерти Товариства з управління та реалізації земель Федеративної Республіки Німеччина поділилися досвідом з питань організації та проведення земельних аукціонів. На заході обговорювалися такі питання:

- директиви з проведення земельних аукціонів у Німеччині;
- вимоги законодавства;
- переваги і недоліки аукціонів порівняно з тендерами,
- налаштування процедури на місці тощо.

Семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшника, фінансова підтримка, технічна допомога», Харківська область

9 червня 2015 року у с. Петровське Балаклійського району Харківської області Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з компаніями Піонер/Дюпон провів агротехнологічний семінар із тех-

нології вирощування соняшнику на тему: «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшника, фінансова підтримка, технічна допомога». У навчальному заході взяла участь

група фермерів Балаклійського району Харківської області. Були розглянуті такі питання, як технологія посіву: густота посіву, належна підготовка ґрунту, глибина посіву, внесення добрив та інші фактори.

Тренінги для кредитних спілок – учасниць Робочої групи з кредитування Всеукраїнської асоціації кредитних спілок, Київ

11 та 12 червня 2015 року Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (ВАКС) провела тренінги для кредитних спілок – учасниць Робочої групи з агрокредитування, створеної за підтримки Проекту USAID AgroInvest.

11 червня відбувся тренінг «Управління простроченою заборгованістю. Підвищення ефективності кредитування малих та середніх сільгоспвиробників».

Учасники тренінгу – спеціалісти кредитних спілок ознайомилися з сучасними методиками управління простроченою заборгованістю з акцентом на кредитування сільгосптоваровиробників.

Досвідчений тренер Романенко Світлана розповіла про актуальні питання управління простроченою заборгованістю, запропонувала теоретичну та практичну інформацію, щодо роботи з простроченою заборгованістю. Вона також розповіла про методи управління простроченою заборгованістю.

Учасники тренінгу поділилися своїм практичним досвідом з управління простроченою заборгованістю. Валентина

Пилипенко, кредитна спілка «Дія», розповіла про підходи до оцінки позичальника та про практичні моменти під час роботи з боржниками.

Володимир Кулінич, кредитна спілка «Кредит - Союз», розповів про аналіз простроченої заборгованості та реактування на цю ситуацію, методи оцінки позичальника, способи повернення заборгованості.

Цікавою була інформація про створення технологічної карти щодо управління простроченою заборгованістю - «Порядок досудового моніторингу та супроводження прострочених кредитів».

Володимир Кулінич розповів про створення автоматизованого моніторингу заборгованості.

12 червня відбувся тренінг на тему «Внутрішній аудит у кредитних спілках. Вимоги Нацкомфінпослуг».

Захід проводився для керівників та внутрішніх аудиторів кредитних спілок - учасниць Робочої групи з агрокредитування.

Під час тренінгу була надана цікава та корисна інформація щодо організації роботи служби

внутрішнього аудиту для кредитних спілок учасниць робочої групи з агрокредитування.

Надана інформація щодо виявлення ризиків під час діяльності кредитних спілок, детально розглянуті вимоги Нацкомфінпослуг щодо організації внутрішнього аудиту, розглянуті міжнародні стандарти з внутрішнього аудиту. Проаналізовані внутрішні, робочі документи служби внутрішнього аудиту. Розглянуті етапи планування перевірок та порядок складання звіту за результатами перевірок службою внутрішнього аудиту.

Крім того, були розглянуті останні важливі зміни в нормативних документах, що стосуються діяльності кредитних спілок, а саме:

- зміни в законодавстві, що стосуються необхідності надання відомостей про кінцевих власників;
- розглянуто нові проекти нормативно-правових актів, що розроблені Нацкомфінпослуг (презентацію підготувала юрисконсульт ВАКС Ольга Мороз).

Круглі столи «Ефективність проектування та застосування регіональних програм підтримки фінансування малих та середніх сільськогосподарських виробників за рахунок обласних бюджетів», Рівне, Луцьк, Львів

15, 16 та 17 червня 2015 року Проект USAID АгроІнвест спільно з Інститутом бюджету та соціально-економічних досліджень провів у містах Рівному, Луцьку і Львові серію круглих столів на тему «Ефективність проектування та застосування регіональних програм підтримки фінансування малих та середніх сільськогосподарських виробників за рахунок обласних бюджетів».

Зазначені заходи були організовані у співпраці з Департаментами агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій відповідних областей.

На круглих столах обговорювалися результати проведеного на замовлення Проекту USAID АгроІнвест аналізу ефективності проектування та реалізації регіональних програм підтримки фінансування малих

та середніх виробників сільськогосподарської продукції (МСВ) за рахунок обласних бюджетів та рекомендацій з удосконалення подальшого планування програм на наступні роки.

У круглих столах взяли участь представники органів місцевої влади кожної області, розпорядники та одержувачі бюджетних коштів, які отримують кошти на відшкодування частини відсоткових ставок комерційного кредитування МСВ, представники фінансових інституцій, кредитних спілок та інших зацікавлених організацій. Очікується, що формування середньострокових комплексних регіональних програм фінансової підтримки МСВ із запровадженням якісної системи моніторингу, контролю та управління дозволить гармонізувати цілі та завдання розвитку МСВ та обсяги фінансових ресурсів, спрямованих на їх досягнення.

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

16 червня 2015 року на 1-му Національному радіо-каналі, в програмі «Колос» вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє пра-

во». Випуск вийшов в ефір у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за спри-

яння Проекту USAID AgroInvest. Тема випуску: [«Які перспективи розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі України?»](#).

Круглі столи з обговорення перспектив розвитку АПК в Донецькій та Запорізькій області, Маріуполь, Запоріжжя

17 червня 2015 року у м. Маріуполь Донецької області та 18 червня у м. Запоріжжі представники Проекту USAID AgroInvest взяли участь у роботі круглих столів, присвячених сучасному стану та перспективам розвитку АПК відповідно в Донецькій та Запорізькій областях. Заходи відбулися за підтримки Комітету підприємців АПК при Торгово-

промисловій палаті України. Микола Гриценко, керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID AgroInvest виступив з презентаціями на тему «Доступ аграріїв до сільськогосподарських ринків. Розвиток оптових ринків сільськогосподарської продукції, кооперативів. Сертифікація виробництва та переробки сільськогосподарської продукції».

У рамках круглого столу в Маріуполі були додатково розглянуті питання особливостей та перспектив виробництва сільськогосподарської продукції в прифронтовій зоні, її зберігання та збуту.

Фестиваль збору врожаю полуниці, Тернопільська область

17 червня 2015 року Проект USAID AgroInvest та Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в Україні спільно з кооперативом «Лосятинське молочне джерело» провели Фестиваль збору урожаю полуниці «Полуничне свя-

то», на якому презентували успіхи виробництва полуниці у селі Лосятин на Тернопільщині. Завдяки грантовій підтримці Проекту USAID AgroInvest кооператив «Лосятинське молочне джерело» придбав і вста-

новив холодильну камеру, розраховану на 30 тонн продукції, яка стала ключовим елементом в процесі передпродажної переробки полуниці. Це обладнання дозволило не лише оптимізувати ланцюги зберігання і пос-

тачання, а й збільшити прибутковість за рахунок скорочення виробничих втрат. Крім грантової підтримки, Проект USAID Agrolinvest надав технічну допомогу, яка дозволяє кооперативу впроваджувати принципи належної сільськогосподарської практики GlobalGAP, а також системи контролю безпеки продуктів харчування, засновані на принципах ХАССП у відповідності до законодав-

ства України, що є необхідною передумовою як для сталого розвитку кооперативу, так і для виходу на зовнішні ринки збуту. За сприяння USAID, компанії «Данон», фонду «Хайфер Інтернешнл» і МБФ «Добробут громад» сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Лосятинське молочне джерело» перетворився на сучасного постачальника полуниць. Кооператив надає важливі послуги місцевим фермерам та особистим селянським господарствам, зокрема: охолодження, зберігання та маркетингові послуги, налагодження прямих зв'язків з кінцевими користувачами і переробниками, гарантовані канали збуту продукції. «Лосятинський кооператив став моделлю того, що можливо зробити в

сільській місцевості України - він слугує демонстраційним майданчиком для інших кооперативів та малих і середніх виробників з усієї країни. Сюди варто приїхати, щоб ознайомитися з кращими практиками, аби в подальшому розповсюдити їх в своїх селах», – відзначив директор Місії USAID Джед Бартон. Важливо відзначити, що кооператив став реальним рушієм розвитку місцевої громади. Він забезпечив роботою 700 мешканців Кременецького району, який традиційно має досить високий рівень безробіття. У даний час кооператив нарощує свою діяльність, запускаючи переробку малини, і збільшує кількість учасників, залучаючи до своїх лав фермерів не лише з Тернопільської, а й із Львівської області.

Підсумкове заняття з впровадження та підтримки ефективності систем безпечності продукції, Київ

19-20 червня 2015 року Проект USAID AgroInvest організував та провів другий етап тренінгу для тренерів-учасників проекту підготовки групи консультантів для надання малим і середнім підприємствам інформації та практичних порад з впровадження та підтримки ефективності систем безпечності продукції. Метою занять було надання учасникам теоретичних і практичних навичок з організації переві-

ки існуючої ситуації в кооперативах шляхом проведення діагностичного аудиту (аналіз документації, оцінювання відповідності виробничих потужностей, вивчення технологічних та допоміжних процесів) та на основі цього написання плану заходів на впровадження системи безпечності (якості) продукції заснованих на принципах HACCP та Global GAP.

Навчальна поїздка до Брюсселю, Бельгія

22-26 червня 2015 року Проект USAID AgroInvest організував та провів навчальну поїздку до Брюсселя для партнерів Проекту – представників урядових організацій. У навчальному турі, зокрема,

взяли участь представники Міністерств фінансів та економічного розвитку, Секретаріату Кабінету Міністрів, Верховної Ради, Національної комісії з регулювання ринку фінан-

сових послуг та Адміністрації Президента України. У ході поїздки, учасники вивчали європейський досвід інституційного розвитку кредитних спілок та механізми активізації агрокредитування дрібних і

середніх виробників сільськогосподарської продукції за допомогою кредитної кооперації. Так, делегати з України провели зустрічі з представниками Європейської мережі кредитних спілок, Європейської комісії, Європейського

Парламенту та Представництві України при Європейському Союзі. Сторони обговорили стан розвитку кредитної кооперації в Україні, Директиви про схеми гарантування депозитів, іпотечне кредитування, про платіжні послуги та платіжні рахунки. Завершальні зустрічі з європейськими партнера-

ми були присвячені питанням розвитку відносин між Європейським Союзом та Україною і кредитними спілками в Україні, гармонізації українського законодавства та рекомендаціям щодо автоматичного обміну інформацією (АЕОІ) у процесі вступу України до спільноти країн ЄС.

Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»

23 червня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийшла в ефір чергова радіопрोगрама «Моя земля – моє право».

Випуск був підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест.

Тема випуску: [«Чи загрожують агровиробникам і власникам особистих селянських господарств нові правила утилізації відходів тваринництва?»](#).

Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, Київ

25 червня 2015 року відбулося чергове засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, який працює в рамках інформаційної кампанії «Моя земля, моє право», що здійснюється Українським освітнім центром реформ за підтримки Проекту USAID АгроІнвест. Засідання проходило у форматі круглого столу на тему: «Що стримує розвиток малого аграрного бізнесу?»

У засіданні в якості доповідачів взяли участь

- Олег ХОМЕНКО, директор Департаменту науково-освітнього забезпечення та роз-

витку підприємництва на селі Міністерства аграрної політики та продовольства України;

- Максим ДЗДОРОВ, начальник управління оперативного регулювання Державної регуляторної служби України;
- Петро МАКОВСЬКИЙ, голова правління Всеукраїнської асоціації кредитних спілок
- Віталій САБЛУК, заступник директора з наукового забезпечення законопроектної роботи ННЦ «Інститут аграрної економіки»;
- Олена БОРОДИНА,

завідувач Відділу економіки і політики аграрних перетворень ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України;

- Тетяна БРИВКО, віце-президент Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України;
- Олег ЮХНОВСЬКИЙ, голова Комітету підприємців АПК Торгово-промислової палати України;
- Тамара СОЛЯНИК, директор Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні»;
- Олександр КАЛІБЕРДА, заступник керів-

ника Проекту USAID «АгроІнвест»;

- Микола ГРИЦЕНКО, керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «АгроІнвест».

Учасники обговорили такі питання:

- які основні податкові фактори впливають на розвиток фермерства; як врегулювати питання сплати ПДВ на сільськогосподарську продукцію, яка виробляється фізичними осо-

бами і збувається через сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи;

- чому питання надання комунальних субсидій вирішується не на користь сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- чому питання щодо оподаткування нерухомості в сільській місцевості дотепер не вирішується з урахуванням інтересів селян і місцевих бюджетів;
- які загрози нависли

над законопроектом №1599 «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств» напередодні другого читання у Верховній Раді України;

- чому виникає потреба у відновленні неприбуткового статусу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів тощо.

Конференція щодо інформаційного забезпечення сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, Київ

30 червня 2015 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у конференції «Інформаційне забезпечення сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та малого і середнього бізнесу – роль сільськогосподарських дорадчих служб: теорія, політика, практика». Конференція була організована в рамках грантового проекту підтримки розвитку Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб.

На конференції розглядалися актуальні питання дорадчої підтримки малого та середнього бізнесу і сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.

Захід організували Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України,

ННЦ «Інститут аграрної економіки» та інші партнери.

У конференції взяли участь члени кооперативів та об'єднань кооперативів, представники сільськогосподарських дорадчих служб, фермери, представники сільського малого та середнього бізнесу, науковці, політики, представники органів влади та місцевого самоврядування, міжнародних організацій, проектів міжнародної технічної допомоги, посольств, ЗМІ.

Учасники обговорили такі питання:

- Кооперація, малий і середній бізнес (МСБ), дорадництво в Єдиній комплексній стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки та ін-

ших актах державної політики.

- Наукове, освітнє, дорадче та кадрове забезпечення розвитку кооперації та МСБ на селі.
- Забезпечення участі різних верств населення в сільськогосподарській діяльності
- Світовий досвід підтримки кооперації та МСБ.
- Практичні аспекти інформаційної підтримки забезпечення кооперативів, МСБ в діяльності дорадчих служб.
- Потреби фермерів, сільського населення та кооперативів в інформації, знаннях та навичках та як їх задовольнити.
- Сільська кооперація, МСБ в контексті регіонального розвитку.

Наступні події

1 липня 2015 року

Круглий стіл «Регуляторна політика в агропромисловому комплексі України», Львів

1 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест візьме участь у роботі круглого столу «Регуляторна політика в агропромисловому комплексі України». У рамках круглого столу відбудеться обговорення проектів Законів України «Про локальні агропродовольчі ринки», «Про внесення змін до Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції», які підготовлені за технічної підтримки Проекту USAID АгроІнвест.

Місце проведення: м. Львів, вул. Хуторівка, 4.б (ОРСП «Шувар»).

7 та 9 липня 2015 року

Серія круглих столів з обговорення основних положень проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства, Київ

7 та 9 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест візьме участь у серії круглих столів з обговорення основних положень проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. Круглі столи проводить Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки».

Місце проведення: Київ, вул. Героїв Оборони, 10.

7 червня 2015 року

Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»

7 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрोगрама «Моя земля – моє право».

Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест. Тема випуску: "Що стримує розвиток малого аграрного бізнесу?"

Для довідки:

Радіопрोगрама "КОЛОС" готується в рамках інформаційної кампанії "МОЯ ЗЕМЛЯ-МОЄ ПРАВО" та вихо-

дить в ефір Українського радіо УР-1 щотижня. Кожен випуск радіопрोगрама - це найактуальніша інформація для тих, хто хоче знати свої земельні права, популярне роз'яснення норм діючого законодавства, корисні поради власникам земельних ділянок, коментарі фахівців з земельного права, консультації юристів, інтерв'ю урядовців та представників органів місцевого самоврядування.

8 липня 2015 року

Тренінг для сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів з організації сімейних фермерських господарств, Львівська область

8 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест проведе тренінг для представників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та органів влади Вінницької області з організації сімейних фермерських господарств з утримання дійних корів, громадських пасовищ, системи виїзного доїння на пасовищі із відвідуванням прикладів на базі Об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «Рівноправність» Львівської області.

Місце проведення: Дрогобицький район Львівської області.

8 липня 2015 року

Тренінг-практикум з особливостей використання Інструменту оцінки кредитних ризиків в сільському господарстві (CLARA), Київ

8 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) проводить тренінг для спеціалістів кредитних спілок, які є партнерами проекту, з питань використання Інструменту оцінки кредитних ризиків у сільському господарстві (CLARA). Цей інструмент був розроблений Проектом «Розвиток агрофінансування в Україні» Міжнародної фінансової корпорації (IFC, Група Світового банку) з метою проведення якісного автоматизованого аналізу сільгосп підприємства на підставі комплексу індикаторів, які, зокрема, дозволяють обрахувати та прогнозувати рух грошових коштів підприємства. Інструмент використовується банками, мікрофінансо-

вими організаціями та постачальниками матеріально-технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва при наданні фінансових та товарних кредитів сільгоспвиробникам.

Місце проведення: Київ, Дніпровський узвіз, 1.

9 липня 2015 року

Тренінг з поширення кращих практик, Львівська область

9 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест проводить тренінг з поширення кращих практик у сферах розширення ринків збуту плодоовочевої продукції, організації сімейних фермерських господарств з утримання дійних корів, громадських пасовищ, системи виїзного доїння на пасовищі тощо. У тренінгу візьмуть участь представники сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, органів влади Вінницької області. Учасники тренінгу ознайомляться з кращими практиками на базі Об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «Рівноправність» Львівської області.

Місце проведення: м.Львів, ОРСП«Шувар», село Літня, Дрогобицький район Львівської області.

9 липня 2015 року

Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшника, фінансова підтримка, технічна допомога», Львівська область

9 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з компаніями Піонер/Дюпон проводить семінар з питань доступу сільгоспвиробників до фінансування вирощування соняшнику та кукурудзи. Навчальний захід проводиться для групи фермерів Жидачівського району Львівської області. Будуть розглянуті такі питання:

фінансовий кредит – його види, вибір відповідних інструментів фінансування; особливості кредитування в банках та кредитних спілках; алгоритми економічних розрахунків доцільності залучення додаткового фінансування; побудова довгострокової стратегії залучення кредитних ресурсів.

Місце проведення: Львівська область, Жидачівський район.

11, 17 липня 2015 року

Навчальні семінари «Обговорення процесу формування пакету консультаційних послуг», Полтавська область

11 та 17 липня 2015 року Асоціація розвитку сільської місцевості Полтавщини (АРСМП) за сприяння Проекту USAID АгроІнвест проводить навчальні семінари щодо «Обговорення процесу формування пакету консультаційних послуг», що будуть надаватися Асоціацією.

Організатором початкових семінарів є проект USAID АгроІнвест у співпраці з Асоціацією розвитку сільської місцевості Полтавщини, органами місцевого самоврядування, представниками управлінь АПР.

Метою запланованих заходів є обговорення та формування пакету консультаційних послуг, що надаватимуться Асоціацією, з подальшим визначенням найактуальніших напрямків та розроблення алгоритму їх надання. Головне завдання – допомога членам АРСМП та партнерським організаціям у вирішенні їх управлінських, економічних, стратегічних, комунікаційних та ділових проблем.

Для участі у навчальних семінарах запрошені представники сільських громад Лохвицького та Оржицького районів, представники управління агропромислового розвитку, органів місцевого самоврядування, сільськогосподарські товаровиробники, партнерські організації на місцях.

Очікується, що на заходах буде обговорено та визначено пріоритетні напрямки консультування сільськогосподарських товаровиробників, місцевих громад, партнерських організацій, що будуть надаватися на постійній основі АРСМП, з метою посилення їх потенціалу.

Місце проведення: Полтавська область, Лохвицький та Оржицький райони.

13 липня 2015 року

Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшника, фінансова підтримка, технічна допомога», Херсонська область

13 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з компаніями Піонер/Дюпон проводить семінар з питань доступу сільгоспвиробників до фінансування вирощування соняшнику та кукурудзи. Навчальний захід проводиться для групи фермерів Скадовського району Херсонської області. Будуть розглянуті такі питання:

фінансовий кредит – його види, вибір відповідних інструментів фінансування; особливості кредитування в банках та кредитних спілках; алгоритми економічних

розрахунків доцільності залучення додаткового фінансування; побудова довгострокової стратегії залучення кредитних ресурсів.

Місце проведення: Херсонська область, Скадовський район, с. Новомиколаївка.

14 липня 2015 року

Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»

14 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрोगрама «Моя земля – моє право».

Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest. Тема випуску: "Полуничне свято кооператорів Тернопільщини".

16 липня 2015 року

Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, м. Київ

16 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest, в рамках діяльності Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, проводить прес-конференцію на тему: «Чи готові українські сільгоспвиробники до введення в дію з 20 вересня 2015 року Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»?». У її роботі візьмуть участь представники урядових структур, громадських організацій та журналісти. У ході заходу обговорюватимуться невідкладні заходи, які необхідно здійснити для підготовки до введення в дію Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

Місце проведення: Київ, вул. Б. Хмельницького 8/16, інформаційне агентство «Укрінформ».

21 липня 2015 року

Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшника, фінансова підтримка, технічна допомога», Харківська область

21 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest у партнерстві з компаніями Піонер/Дюпон проводить семінар з питань доступу сільгоспвиробників до фінансування вирощування соняшнику та кукурудзи. Навчальний захід проводиться для групи фермерів Балаклійського району Харківської області. Будуть розгля-

нуті такі питання:

фінансовий кредит – його види, вибір відповідних інструментів фінансування; особливості кредитування в банках та кредитних спілках; алгоритми економічних розрахунків доцільності залучення додаткового фінансування; побудова довгострокової стратегії залучення кредитних ресурсів.

Місце проведення: Харківська обл., Балаклійський р-н, с. Петровське.

21 липня 2015 року

Радіопрोगрама «Моя земля – моє право»

21 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрोगрама «Моя земля – моє право».

Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest. Тема випуску: "Як адміністративно-територіальна реформа позначиться на змісті та характері земельних відносин?".

23 липня 2015 року

Засідання експертної групи проекту з обговорення попередніх результатів моніторингу рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області

23 липня 2015 року Партнер Проекту USAID AgroInvest - Тернопільська обласна громадська організація «Спілка власників землі» проводить засідання експертної групи проекту з обговорення попередніх результатів моніторингу рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області, метою якого є презентація та обговорення попередніх результатів дослідження. Участь у заході візьмуть експерти проекту, керівники сільськогосподарських підприємств, власники землі, журналісти, науковці факультету аграрної економіки та менеджменту Тернопільського національного економічного університету, представники департаменту агропромислового розвитку Тернопільської ОДА.

Місце проведення: м. Тернопіль, вул. Грушевського, 8, каб. 825.

24 липня 2015 року

Круглий стіл «Дотримання екологічних норм і вимог законодавства при господарюванні поряд з об'єктами водного фонду», Полтавська область

24 липня 2015 року Асоціація розвитку сільської місцевості Полтавщини (АРСМП) за сприяння Проекту

USAID AgroInvest проводить круглий стіл на тему «Дотримання екологічних норм і вимог законодавства при господарюванні поряд з об'єктами водного фонду».

Організатором круглого столу є проект USAID AgroInvest у співпраці з Асоціацією розвитку сільської місцевості Полтавщини, органами місцевого самоврядування, представниками управлінь АПР, представниками обласного управління водних ресурсів.

Запланований захід - це обговорення проблем та рекомендацій в розрізі діючого законодавства з метою запобігання порушення його екологічних норм і вимог під час провадження господарської діяльності поряд з об'єктами водного фонду, так як їх недотримання не лише наносять шкоду навколишньому середовищу, а і підривають основи розвитку рибництва як бізнесу, а також координація зусиль в напрямку впровадження системи «Належної сільськогосподарської практики» в даному сегменті.

Для участі у круглому столі запрошені сільськогосподарські товаровиробники, приватні підприємці, орендарі водних об'єктів, представники влади, органів місцевого самоврядування.

Очікується, що на заході будуть ідентифіковані основні проблеми, пов'язані з проведенням господарської діяльності біля водних об'єктів у Полтавській області та запропоновані шляхи вирішення цих проблем.

У подальшому планується використовувати одержану в ході заходу інформацію для спрямування зусиль на вирішення виявлених проблемних аспектів дотримання екологічних норм і вимог законодавства.

Місце проведення: Полтавська область, Хорольський район.

27-28 липня 2015 року

Тренінг «Екологічні аспекти ведення сільськогосподарського бізнесу для спеціалістів кредитних спілок», Київ

27-28 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest про-

водить тренінг «Екологічні аспекти ведення сільськогосподарського бізнесу для спеціалістів кредитних спілок», присвячений особливостям кредитування окремих аспектів сільськогосподарського виробництва, що можуть негативно впливати на стан оточуючого середовища.

Місце проведення: м. Київ.

28 липня 2015 року

Радіопрограма «Моя земля – моє право»

28 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право».

Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest. Тема випуску: "Як вплине існуючий порядок нарахування субсидій на членів кооперативів, які мали нещастя "засвітити" свої доходи?".

Протягом липня 2015 року

Виїзні навчальні семінари для власників землі Тернопільської області

Протягом липня 2015 року Партнер Проекту USAID AgroInvest - Тернопільська обласна громадська організація «Спілка власників землі» планує проведення 10 виїзних навчальних семінарів для власників землі Тернопільської області. Участь у семінарах візьмуть керівники сільськогосподарських підприємств, фермери, власники землі, представники органів місцевого самоврядування.

Партнери заходу: ТОГО «Інститут права» та ТВ ВГО «Асоціація платників податків України» в Тернопільській області.

Місце проведення: приміщення сільської ради або приміщення будинку культури (клубу) відповідного села.

АгроІнвест у ЗМІ

- [USAID Provides Cool Atmosphere for AgBusiness](#)
- [Лідери сільських громад Хмельниччини навчалися працювати в умовах децентралізації](#)
- [На спільній конференції з USAID обговорили дерегуляцію та механізми підтримки бізнесу](#)
- [Фермери конкуруватимуть з агрохолдингами на ринку землі — думка](#)
- [Круглий стіл з обговорення теми: «Перспективи розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі України»](#)
- [Чи дочекається Україна сімейних фермерських господарств?](#)
- [Компанія DuPont Pioneer і Проект USAID АгроІнвест оголошують Програму партнерства](#)
- [Круглий стіл на тему "Продовольча безпека та безпека продовольства – органічний вектор".](#)
- [Круглий стіл: "Що стримує розвиток малого аграрного бізнесу?"](#)
- [Земля не терпить поспіху](#)
- [Гамма Новин, 25.06.2015](#)
- [Тернопільщина має шанси стати столицею України із вирощування полуниць. Завдяки багатьом міжнародним проектам](#)
- [Семінар-тренінг з питань активізації сільських громад](#)
- [«Голос Америки» сказав про Тернопільщину \(ВІДЕО\)](#)
- [В українському АПК формується громадське лобі](#)
- [Навчаються місцеві лідери сільських громад](#)
- [Россия не помешает Украине войти в зону свободной торговли с ЕС с 1 января 2016](#)
- [Як американська допомога поставила на ноги український Лосятин. Відео](#)
- [Колос №16, 23.06.2015](#)
- [Мінімальний строк оренди землі 7 років: панацея чи справедливість?](#)
- [«Кооперативи – один із перспективних напрямків розвитку села»](#)
- [Содействие развитию продовольственного сектора и фермерства](#)
- [Фермери потребують підтримки держави](#)
- [Перші тренінги за підтримки USAID АгроІнвесту](#)

Чи дочекається Україна сімейних фермерських господарств?

У Верховній Раді України до другого читання готується проект закону №1599 «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств». Цей закон покликаний істотним чином покращити ситуацію малих сільгоспвиробників (селян, які ведуть особисте господарство), дозволивши тим з них, хто вважає це за потрібне, стати повноправними гравцями на ринку, створювати сімейні фермерські господарства і відповідно отримувати переваги, зокрема, в оподаткуванні, якими користуються ті, хто має статус сільгоспвиробника.

Після першого читання законопроекту, яке він вдало пройшов, розробники не сумнівалися, що його доопрацювання відбуватиметься швидко та ефективно, бо ж він заохочує перетворення у вітчизняному аграрному секторі, які сприятимуть його активному розвитку. Але сьогодні вони висловлюють неприховане занепокоєння: правки та доповнення, запропоновані між першим і другим читанням, істотно змінюють попередньо внесені пропозиції.

Як рухається робота над законопроектом №1599, і які його статті викликали найбільшу дискусію серед експертів? Про це розмовляємо з керівником напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «АгроІнвест» Миколою ГРИЦЕНКОМ.

- Наскільки істотними виявилися зміни та доповнення, які останнім часом були внесені до законопроекту №1599? Вони поліпшили чи, навпаки, погіршили його попередній варіант?

- Будь-який проект закону в процесі доопрацювання може бути або значно покращений, або, навпаки, погіршений. Експерти, які підключаються до цієї справи, не завжди можуть врахувати головну ідею законопроекту, особливо, якщо працюють суто юристи. Вони стараються дотриматися чисто юридичних норм, це добре, але за такого підходу решта вагомих позицій можуть бути втрачені або суттєво змінені.

Так сталося і з проектом закону №1599. Я б відніс його до розряду вкрай важливих та актуальних, оскільки в час економічної кризи він мав дати серйозний поштовх для розвитку малого та середнього сільськогосподарського бізнесу. Повірте мені, селяни очікували його ухвалення і запровадження нових, більш спрощених процедур реєстрації та діяльності сімейних фермерських господарств.

Але через нові запропоновані зміни законопроект втратив ідею спрощених процедур реєстрації тощо, які були схвалені під час першого читання. Тому сьогодні стоїть питання, як ще доопрацювати законопроект, аби повернути йому первісний задум.

- Первісний варіант законопроекту надавав можливість створювати сімейні ферми як окремими громадянами, так і членами їх родин. Причому останні могли це робити за спільною домовленістю. Як ця ситуація виглядає в доопрацьованому проекті закону?

- Під час нинішнього доопрацювання законопроекту з нього була вилучена норма, яка передбачала можливість створення сімейного фермерського господарства без набуття статусу юридичної особи, а лише за відповідним договором, що укладається між членами родини. Тепер передбачено, що сімейне фермерське господарство може створюватися винятково у статусі юридичної особи. До того ж в ньому мають працювати

лише члени цієї родини.

Попередній варіант також містив положення про те, що сімейне фермерське господарство може створити й одна особа. Причому як зі статусом юридичної особи, так і без нього. Звісно, за умови, що цей засновник є приватним підприємцем – фізичною особою. Зараз ця норма розмита, нечітка і незрозуміла. Отже, початковий смисл повністю втрачений.

- Очікувалося, що фермерські господарства сімейного типу створюватимуться на базі особистих селянських господарств та домогосподарств. Власне, заради такого підходу законопроект №1599 і готувався. Чи зачепили пропонувані зміни цю позицію?

- Можливість створювати сімейні фермерські господарства на базі особистих селянських залишається. Проблема в іншому – змінена та ускладнена процедура набуття статусу сімейного фермерського господарства. В нинішній редакції проекту закону передбачається, що спочатку має бути створене фермерське господарство, а відтак йому вже мають надавати статусу сімейного фермерського. Хто має надати такий статус? Поки що це невідомо, як і те, яким має бути порядок проведення таких дій.

У такому разі виникає колізія. Бо в разі ухвалення законопроект залишиться половинчастим. Тобто, він передбачатиме, що Кабінет Міністрів повинен буде розробити процедуру щодо надання зареєстрованому фермерському господарству статусу сімейного фермерського, визначити орган, який відповідатиме за це, затвердити власною постановою відповідне положення.

Ця процедура не спрощує, а, навпаки, ускладнює створення сімейних фермерських господарств.

- А чому одразу не можна створювати фермерські господарства сімейного типу?

- Першим варіантом законопроекту це так і передбачалося. І в тому ж варіанті також зазначалося, що такі господарства мають можливість залучати найманих працівників для виконання сезонних робіт. Я акцентую на цій нормі, бо вона дуже важлива.

Наприклад, сімейне фермерське господарство вирощує трудомістку продукцію – полуницю, малину, і сім'я в сезон не може самотужки зібрати ці ягоди. Вона повинна мати право наймати людей зі сторони, в тому числі, приміром, старшокласників, аби вчасно впоратися з цією роботою.

Інший приклад – до сімейного фермерського господарства входять одні жінки, їм треба зорати поле і

вони навіть мають трактор, який купили. Але професійно працювати на ньому не вміють. Вони можуть найняти тракториста? Можуть залучити агронома для консультаційних послуг? Звісно, вони повинні мати право так діяти.

Закон може обмежувати кількість найманих працівників в одному господарстві, але нині ця норма взагалі виключена. Зате включена інша – що сімейне фермерське господарство, яке складається з однієї особи, також не має права залучати до праці інших членів сім'ї.

- Чи не створюють усі названі вами обмеження передумови для корупції?

- Якщо створюється додатковий орган або додаткова процедура, яку потрібно проходити суб'єкту підприємництва, вони автоматично передбачають додаткові витрати. Формальні чи неформальні – це вже інше питання.

Уявімо ситуацію: певний орган влади повинен здійснити атестацію, аби визначити, наскільки фермерське господарство відповідає статусу сімейного. При цьому можуть виникати й суб'єктивні рішення, які доведеться коригувати відповідними видатками.

- Виникає природне запитання: хто і з якою метою вносив до законопроекту №1599 згадані уточнення та доповнення?

- Взагалі це дуже серйозне питання. Я постійно спілкуюся з селянами, тому пошлюся саме на їх думку.

Селяни вважають, що перспектива створення сімейних фермерських господарств, на яку вони так чекають, зачіпає інтереси великого аграрного бізнесу. Справа не в тому, що дрібні та середні сільські товаровиробники починають конкурувати з великими. Зрозуміла річ, сімейним фермерським господарствам важко змагатися з агрохолдингами – вони перебувають в різних вагових категоріях. Насправді все впирається в інше – в земельне питання.

Коли створюється сімейне фермерське господарство, воно потребує земельних площ. А вся земля, як відомо, нині перебуває в оренді. І агрохолдинги побоюються, що землевласники почнуть її забирати в них для ведення свого бізнесу.

Більше того, цим прикладом можуть скористатися й їхні сусіди, навіть ті, що не збираються створювати сімейні фермерські господарства. Але вони можуть захотіти передати землю сімейним фермерам в оренду, бо бачитимуть, як ті порядкують на ній. Такі процеси видаються небезпечними нинішнім латифундистам.

Я не хочу сказати, що саме вони безпосередньо вплинули на «доопрацювання» законопроекту. Але не виключаю, що і їх інтереси не залишилися осторонь.

Треба згадати й інше. Над доопрацюванням законопроекту працювало багато експертів, кожен з власною думкою та оцінками. Дехто з них схилився до такої позиції, аби деякі норми не вносити до закону, бо вони його можуть переобтяжувати та ускладнювати його реалізацію. Натомість вони мають здійснюватися відповідно до урядових постанов. Мовляв, це більш гнучкий та мобільний підхід до ситуації, що може складатися в майбутньому. Зрештою, ці постанови набагато простіше змінювати в разі потреби, чого не скажеш про закон. На мою думку, на сьогодні такий підхід недоцільний. Краще на початковому етапі ретельніше працювати, виписати потрібні норми в законі чіткіше та детальніше, аби вони могли працювати як норми прямої дії без посилання на урядові постанови.

- Як на ці зміни і доповнення в законопроекті №1599 реагують члени робочої групи, які готували його до розгляду у Верховній Раді?

- Члени робочої групи відстоюють повернення до

першого варіанту законопроекту з можливим доопрацюванням. Ми переконані, що до другого читання необхідно подати такий законопроект, у якому була б збережена його базова ідеологія: визнання сімейного фермерського господарства і порядку його спрощеної реєстрації та організації його діяльності. Ми будемо переконувати депутатів, аби залишився варіант створення сімейного фермерського господарства як зі статусом юридичної особи, так і без нього. А також, щоб діяла норма, яка б дозволяла сімейним фермерським господарствам використовувати найманих працівників для сезонних робіт.

З деякими парламентарями ми вже спілкувалися. І маю зазначити, що у них є розуміння правильності нашого підходу, вони готові підтримати його доопрацювання, аби він максимально задовольнив інтереси тих селянських господарств, які хочуть стати сімейними фермерськими.

**Максим НАЗАРЕНКО,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань**

22 червня 2015 року

В українському АПК формується громадське лобі

Щоразу коло проблем в аграрному секторі зростатиме, якщо їх вирішенням займатиметься винятково влада. На те є багато причин. Одна з них сто-сується гострої нестачі у владі кадрових, фінансових, технічних та інших ресурсів. Як доводить практика, часом знаходяться чиновники, які просувають свої інтереси, а за певну винагороду – інтереси тих людей, які цю винагороду їм забезпечують.

Така ситуація підживлює галузеву корупцію. Тож постає питання – як розірвати цей небезпечний ланцюжок, як при формуванні та реалізації аграрної політики враховувати інтереси всіх її учасників, включаючи й малих та середніх сільгоспвиробників, які забезпечують життєдіяльність сіл, добробут усіх, хто в них мешкає?

У розвинених країнах вже звичною практикою стала співпраця центральних та місцевих органів управління з галузевими громадськими організаціями. Вони не лише долучаються до розробки та втілення національних і регіональних програм соціально-економічного розвитку, їм також передають окремі управлінські та контрольні функції за певними процесами.

Як це складається в українському аграрному секторі? Яку роль у ньому відіграють галузеві організації та громадські об'єднання, котрі за час свого існування зуміли об'єднати у своїх лавах багатьох спеціалістів найвищого професійного ґатунку? Про це говоримо з фахівцем з питань аграрної та земельної політики Проекту USAID «АгроІнвест» Олександром МУЛЯРОМ.

- Наскільки активно громадські організації долучаються до формування аграрної політики?

- Останнім часом ми спостерігаємо зростання фахового рівня галузевих організацій і громадських об'єднань аграрного сектору економіки, і відповідно - їх впливу на формування в Україні аграрної політики. Учасники аграрного ринку відчують важливість колективного напрацювання рішень і спільного представлення інтересів у діалозі з владою. Державні органи влади також дедалі частіше апелюють до організованих представників бізнесу у питаннях напрацювання окремих напрямків аграрної політики. Це позитивний момент. Яскравим прикладом такої співпраці є нещодавно запроваджені заходи щодо дерегуляції в АПК.

Інша справа, що наразі важко врахувати позиції всіх зацікавлених сторін у формуванні того чи іншого напрямку аграрної політики. Адже одні асоціації об'єктивно сильніші за інші, представляють потужніші підгалузі, можуть активніше лобіювати потрібні їм рішення. Іншим це робити важче. А про інтереси сільського населення бізнесмени можуть і поготів забути, вважаючи їх другорядними.

Тому сьогодні надзвичайно актуальним є запровадження зрозумілих і дієвих механізмів співпраці органів влади з галузевими асоціаціями та громадськими об'єднаннями, які враховували б інтереси всіх учас-

ників. Лише в такому разі співпраця принесе плідні результати.

- Як виглядає участь громадських організацій у підготовці законопроектів, галузевих рішень?

- Часи, коли представники асоціацій у кулуарний спосіб намагалися вирішувати питання галузі чи підгалузі, вже минають. Представники аграрної сфери дедалі більше покладаються на ухвалення прозорих, компетентних рішень. Вони працюють у різноманітних робочих групах з підготовки законопроектів, надають експертні оцінки, обстоюють позиції своїх організацій. Добре організовані, аналітично потужні асоціації беруть дуже активну участь у такій роботі, і так має бути.

- Фахівці визнають, що найслабкішою у вітчизняній системі управління залишається ланка, що відповідає за реалізацію ухвалених рішень. Чи долучаються представники громадського сектору до роботи, пов'язаної з реалізацією аграрної політики і як вони з нею справляються?

- Це питання пов'язане з розвитком саморегуляції в аграрному секторі - делегуванням державою галузевим об'єднанням частини повноважень щодо регулювання аграрного ринку, а також посилення внутрішньої організації асоціацій для надання додаткових

послуг своїм членам, встановлення погоджених вимог до якості продукції та забезпечення їх дотримання, сприяння відкриттю нових ринків збуту. Таким чином, держава передає невластиві їй функції галузевим асоціаціям АПК, відтак знижуються витрати на адміністрування і державний контроль, зростає ефективність ухвалення галузевих рішень тощо. Ефективні саморегульвні організації матимуть суттєвий вплив на підвищення якості сільськогосподарської продукції шляхом запровадження для своїх членів стандартів поведінки і додаткових показників якості виробленої продукції. Звичайно, перспективи отримання галузевими асоціаціями статусу саморегульвних організацій вимагатимуть значно більшої відповідальності та системності у їх роботі. Тож вкрай важлива подальша розбудова цих організацій.

- Чи є позитивний досвід саморегулювання в аграрній галузі в інших країнах? Що ми могли б запозичити?

- Мені доводилося вивчати успішний досвід роботи саморегульвних організацій АПК у Чехії, Іспанії, Великій Британії, країнах Північної і Південної Америки. Цікавим для нас є досвід функціонування Асоціації «УНІКА», що представляє цукрову галузь Бразилії, Асоціації свинарів Чехії, борошно-меляної групи «УНІМІ» у Франції та інших. Посилаючись на їхній приклад, ми також могли б, приміром, передати ведення різних державних реєстрів відповідним асоціаціям: реєстр суб'єктів племінної справи у тваринництві, реєстр складських документів на зерно, реєстр атестованих виробників молока, молочної сировини і молочних продуктів, реєстр сортів рослин, ведення реєстрів сільськогосподарських дорадників, експертів-дорадників і дорадчих служб та інші. Крім того, доручити їм проведення сертифікації сільськогосподарської продукції, наприклад, сертифікації насіння, а також питання квотування виробництва сільськогосподарської продукції, якщо необхідність у квотуванні є обґрунтованою. Безперечно, держава здійснюватиме моніторинг цієї діяльності, однак якісне виконання тих чи інших функцій може забезпечуватися саморегульвними організаціями, створення і функціонування яких мало б відповідати встановленим критеріям.

- Насправді сільськогосподарськими питання-

ми опікується велика кількість громадських організацій. Як вони взаємодіють у роботі, і хто координує їх діяльність?

- Для координації такої роботи започатковувалися громадські ради при органах виконавчої влади, в тому числі, при Міністерстві аграрної політики та продовольства України. На жаль, робота цієї громадської ради наразі призупинена. Та ми все частіше бачимо, як низка галузевих асоціацій розробляють і обстоюють спільні позиції з ключових питань аграрної політики, що підтверджує важливість та ефективність скоординованих дій представників галузі.

Хочу навести приклад роботи Аналітичної платформи АПК, яка функціонує за підтримки Проекту USAID «АгроІнвест» і згуртовує понад 20 галузевих асоціацій та громадських об'єднань. Вона функціонує як дорадча група для аналітичної підтримки та сприяння організації координаційних заходів галузевих асоціацій аграрного сектору. Робота Платформи зосереджена на моніторингу та аналізі ініціатив щодо аграрної політики, на координації позицій з галузевими асоціаціями, на створенні робочих груп при підготовці нормативно-правових актів тощо. Тож не випадково, що саме фахівці Аналітичної платформи підтримали ініціативу галузевих асоціацій та підготували проект Закону України «Про основи саморегулювання в аграрному секторі України». І, до речі, процес підготовки законопроекту став гарним прикладом співпраці Аналітичної платформи та галузевих асоціацій із Мінагрополітики.

Платформа також напрацьовує матеріали та документи, що стосуються земельних питань, оподаткування у сільському господарстві, спрощення ведення бізнесу у галузі тваринництва. Асоціації, що входять до її складу, саме ці напрямки роботи визначили пріоритетними.

- Громадські організації покликані відобразити громадську думку, проте трапляються випадки, коли вони створюються для лобювання інтересів комерційних структур. Чи набули поширення такі підходи в аграрній сфері і як вони впливають на галузеву ситуацію?

- Лобювання інтересів галузевих асоціацій є одним із завдань таких організацій, і тут немає нічого протиправного. Однак, як ми обговорювали раніше, важливим є врахування інтересів усіх, в тому

числі, й тих, хто має менше можливостей для лобювання.

Наведу такий приклад. До прийнятого Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)», який має на меті обґрунтоване скасування бар'єрів, що заважають веденню бізнесу, зокрема, аграрного, включене положення про мінімальний 7-річний термін оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, фермерського господарства, особистого селянського господарства. Ми переконані, що це законодавче нововведення ухвалене без урахування прав та інтересів дрібних землевласників, яких в Україні близько 7 мільйонів. Закон, який покликаний зменшити зарегульованість бізнесу, включає положення про обмеження права громадян розпоряджатися своєю власністю. І прямим наслідком стане зменшення вигод мільйонів громадян від власної землі, оскільки у нас відсутня залежність рівня орендної плати від терміну договору оренди.

Навряд чи виникають сумніви, що це положення було пролобійоване певними бізнесовими колами, і законодавець не врахував позиції інших сторін.

Сьогодні відбуваються надзвичайно актуальні публічні дискусії щодо можливого зняття мораторію на обіг земель сільськогосподарського призначення. Але якщо, приміром, громадська думка формуватиметься виключно представниками великого аграрного бізнесу, ми й надалі консервуватимемо накопичені проблемами земельних відносин в Україні.

- Наскільки активно «Агроінвест» співпрацює з громадським сектором?

- Одним із важливих завдань Проєкту визначено посилення галузевих асоціацій через зміцнення їхньої організаційної спроможності та сталої діяльності у просуванні ринкових реформ. «Агроінвест» уже реалізував цілу низку заходів, спрямованих на розбудову організаційної спроможності сільськогосподарських галузевих асоціацій і громадських об'єднань АПК. Проєктом підтримано близько 15 асоціацій як на національному, так і на регіональному рівнях в рамках спеціальних грантових програм з розбудови організаційної спроможності асоціацій. Також успішно реалізовані навчальні модулі Проєкту на підтримку виконавчих органів асоціацій. Тематика навчання визначалася за результатами проведеного анкетування та оцінки потреб асоціацій. Вона стосувалася стратегічного планування та управління в організаціях, питань оподаткування та ведення бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях, залучення зовнішнього фінансування та управління проєктами в неприбуткових організаціях, основ та найкращих практик лобювання, зв'язків із громадськістю та посилення іміджу тощо.

І варто відзначити великий інтерес з боку представників асоціацій до участі в навчальних програмах. Близько 40% учасників тренінгів були представниками організацій, з якими «Агроінвест» не співпрацював раніше. Це дає підстави очікувати, що коло наших потенційних партнерів зростатиме й надалі.

Тарас ТЕРНІВСЬКИЙ,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

26 червня 2015 року

Проект USAID АгроІнвест

Вул. Володимирська, 4,
2-й поверх
м. Київ, 01001 Україна
Тел.: (+38044) 232-97-55
Факс: (+38044) 232-97-56

www.agroinvest.org.ua

Моя земля – моє право

Уже третій рік Проект USAID АгроІнвест спільно з Українським освітнім центром реформ (УОЦР) розпочав інформаційно-просвітницьку кампанію з питань права власності на землю **"Моя земля – моє право"**.

Метою проведення інформаційно-просвітницької кампанії з питань права власності на землю є підвищення рівня обізнаності громадян – власників земельних ділянок про їхні земельні права, популяризація практики створення на місцях асоціацій дрібних землевласників, які сприятимуть захисту їх інтересів та посиленню позицій у переговорах з орендарями, просвіта громадян – дрібних землевласників – з метою формування в них спроможності приймати поінформовані рішення щодо купівлі-продажу земельних ділянок в умовах працюючого ринку сільськогосподарської землі, просвіта власників дрібних фермерських господарств з метою формування в них спроможності захистити свої господарства в умовах функціонуючого ринку землі (включно з просвітою з питань доступу до кредитів на придбання земельних ділянок та викупу на виплат; реструктуризації фермерських господарств тощо), роз'яснення цільовим аудиторіям змісту останніх законодавчих новацій, їх впливу на земельні права, ризики та можливості, що виникають у зв'язку з їх ухваленням, інформування всіх цільових категорій населення про наявних на місцях надавачів правової допомоги з надійною репутацією.

Зasadничим принципом проведення інформаційної кампанії є скоординоване як тематично, так і в часі поширення інформації в телевізійних і радіопрограмах, в радіо- і відеосюжетах, на засіданнях Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, через Інтернет, у друкованих інформаційних матеріалах, в ухвалі проведення прес-турів. Така часова і тематична єдність дозволяє досягти ефекту масованого інформаційного впливу.

Радіо- і телевізійні програми транслюються на загальнонаціональних каналах. Обласними державними телерадіокомпаніями будуть запропоновані змонтовані програми для ретрансляції.

Усі випуски радіопрограм, телепрограм, ток-шоу на радіо, відео- і радіосюжети можна прослухати або переглянути на веб-каналі [YouTube](https://www.youtube.com).

Тематично узгоджені з радіо- і телевізійним продуктом інформаційні матеріали (коментарі, інформаційні повідомлення, інтерв'ю, аналітичні та роз'яснювальні матеріали) розміщуються на сайтах УОЦР, Проекту АгроІнвест та адресно поширюються серед журналістів, які спеціалізуються на висвітленні земельної тематики, та редакції центральних та місцевих ЗМІ, що ведуть рубрики з питань реформування земельних відносин. Поширювані у такий спосіб інформаційні матеріали пропонуються редакторам місцевих ЗМІ для безоплатного передруку та журналістам як фактаж в авторських публікаціях.

Проблеми, які виносяться для обговорення в ході проведення засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та прес-турів, споріднені з підготовленими інформаційними матеріалами, радіо- і телевізійним продуктом. Інформаційні матеріали, анонси радіо- і телевізійних програм, засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та останні новини про реалізацію програми "Моя земля – моє право" розміщуються на сайтах УОЦР і Проекту АгроІнвест.

Сторінка Національного прес-клубу у [Facebook](https://www.facebook.com)

У червні 2015 року було підготовлено:

Інформаційні матеріали для ЗМІ:

- [Чи дочекається Україна сімейних фермерських господарств?](#)
- [В українському АПК формується громадське лобі](#)

Радіопередачі:

- [23.06.2015 "Чи загрожують агровиробникам і власникам особистих селянських господарств нові правила утилізації відходів тваринництва?"](#)
- [16.06.2015 "Які перспективи розвитку інституту саморегулювання в аграрному секторі України?"](#)
- [09.06.2015 "Як і коли скасувати мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення?"](#)
- [02.06.2015 "Чому малим і середнім виробникам варто впроваджувати міжнародну систему управління якістю і безпечністю харчових продуктів НАССР"](#)

Випуск цього Вісника став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Зміст випуску є винятковою відповідальністю авторів та необов'язково відображає точку зору USAID або уряду США.